



VERSLAG

CRB 2019-0440

**Actualisering van het Technisch verslag over de maximaal
beschikbare marge ingevolge de herziening van de
inflatie- en groeivoorzichten in februari 2019**

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB





**Actualisering van het Technisch verslag over de maximaal
beschikbare marge ingevolge de herziening van de inflatie-
en groeivoorzichten in februari 2019**

Inleiding

In zijn Economische vooruitzichten 2019-2024, die werden gepubliceerd op 14 februari 2019¹, heeft het Federaal Planbureau (FPB) zijn economische vooruitzichten geüpdatet. Het FPB herzag met name zijn inflatievooruitzichten aanzienlijk naar beneden in vergelijking met die welke in aanmerking werden genomen bij de berekening van de maximaal beschikbare marge in het Technisch verslag over de maximaal beschikbare marge voor de loonkostenontwikkeling (hieronder Technisch verslag 2018 genoemd), dat op 16 januari 2019 werd gepubliceerd.

In haar economische wintervooruitzichten² heeft de Europese Commissie haar vooruitzichten m.b.t. de economische groei eveneens sterk neerwaarts herzien.

De Groep van 10 heeft het secretariaat van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven verzocht de impact van deze nieuwe vooruitzichten op de parameters van de wet van 1996 te ramen.

1. Herziening van de indexering

In vergelijking met de vooruitzichten die in aanmerking werden genomen in het Technisch verslag 2018, werden de inflatievooruitzichten door het FPB 0,2 procentpunt naar beneden bijgesteld in 2019 en 2020.

Deze herziening wordt grotendeels verklaard door de daling van de olieprijs tijdens de afgelopen maanden. De daling van de olieprijs vindt haar oorsprong voornamelijk in de vertraging van de wereldwijde economische activiteit³. Op het moment van publicatie van het TV 2018 was men van oordeel dat deze vertraging van tijdelijke aard was. Gelet op de nieuwe beschikbare informatie ziet het ernaar uit dat deze vertraging veel duurzamer is; om die reden werden de vooruitzichten m.b.t. de economische groei en de inflatie sterk neerwaarts herzien, niet alleen door het FPB, maar ook door de Europese Commissie⁴. De herziening van de inflatie wordt eveneens verklaard door een element dat specifiek op België betrekking heeft, t.w. de daling van de elektriciteitsprijs, die voortvloeit uit het feit dat de vrees voor elektriciteitstekorten tijdens de wintermaanden nu grotendeels is verdwenen. Ten slotte wordt bij de herziening ook rekening gehouden met het feit dat het indexcijfer van de consumptieprijzen in januari uitzonderlijk laag was.

Aangezien in het Technisch verslag 2018 de berekening van de maximaal beschikbare marge ook gebaseerd was op de inflatievooruitzichten van de Nationale Bank van België (NBB), heeft het secretariaat aan deze laatste geactualiseerde inflatievooruitzichten gevraagd. De NBB realiseert regelmatig dergelijke vooruitzichten, maar publiceert ze niet systematisch, en ze heeft ons de vooruitzichten meegedeeld die ze deze maand februari zelf heeft gerealiseerd. Hieruit blijkt dat het inflatievooruitzicht in 2019 0,5 procentpunt lager ligt dan in het scenario dat in aanmerking werd genomen voor het Technisch verslag 2018 (0,4 procentpunt wat de gezondheidsindex betreft), maar er is geen verschil voor 2020.

¹ Federaal Planbureau (2019) « Economische vooruitzichten 2019-2024. Versie van februari 2019 »

² European Commission (2019) "European Economic Forecast. Winter 2019 (Interim)", Institutional Paper 096, February 2019

³ EC (2019), ibidem.

⁴ EC (2019), ibidem.

Voor de berekening van de maximaal beschikbare marge is het evenwel niet de inflatie, maar wel de indexering die in aanmerking wordt genomen. De maximaal beschikbare marge wordt immers verkregen door het vooruitzicht inzake de uurloonkostenontwikkeling in de referentielanden te verminderen met het indexeringsvooruitzicht, de correctieterm en de veiligheidsmarge. De herziening van de inflatievooruitzichten wijzigt de indexeringsvooruitzichten, aangezien de indexering afhangt van de stijging van de afgevlakte gezondheidsindex⁵, die op haar beurt gebaseerd is op de stijging van het indexcijfer van de consumptieprijzen (d.w.z. de inflatie).

Tabel 1-1: Herziening van de vooruitzichten m.b.t. de inflatie, de gezondheidsindex en de indexering door het FPB (%)

	Technisch verslag 2018		Economische vooruitzichten 2019-2024 (feb 2019)	
	2019	2020	2019	2020
Nationaal indexcijfer consumptieprijzen	1,80	1,60	1,60	1,40
Gezondheidsindex	1,90	1,60	1,70	1,50
Indexering	2,07	1,64	1,98	1,44

Bron: FPB

Tabel 1-2: Herziening van de vooruitzichten m.b.t. de inflatie, de gezondheidsindex en de indexering door de NBB (%)

	Technisch verslag 2018		Actualisering februari 2019	
	2019	2020	2019	2020
Nationaal indexcijfer consumptieprijzen	2,10	1,60	1,60	1,60
Gezondheidsindex	2,10	1,60	1,70	1,60
Indexering	2,21	1,62	2,00	1,40

Bron: NBB

Teneinde de maximaal beschikbare marge aan te passen aan deze nieuwe indexeringsvooruitzichten, wordt het gemiddelde van de indexeringsvooruitzichten van het FPB en van de NBB genomen, waarmee de in het Technisch verslag gehanteerde methodologie wordt gevolgd. Het indexeringsvooruitzicht voor de periode 2019-2020 wordt aldus met -0,37 procentpunt herzien.

Tabel 1-3: Herziening van het indexeringsvooruitzicht (%)

	2019	2020	2019-2020
FPB TV 2018	2,07	1,64	3,74
NBB TV 2018	2,21	1,62	3,87
Gemiddelde TV 2018			3,81
FPB feb 2019	1,98	1,44	3,45
NBB feb 2019	2,00	1,40	3,43
Gemiddelde feb 2019			3,44
Herziening feb 2019			-0,37

Bronnen: FPB, NBB

⁵ De gezondheidsindex wordt afgetrokken van het indexcijfer van de consumptieprijzen, dat de ontwikkeling van de prijzen van alle goederen en diensten weergeeft. De huidige waarde van deze index wordt verkregen door sommige producten uit de korf van het indexcijfer van de consumptieprijzen te verwijderen, t.w. de alcoholische dranken (gekocht in winkels of geconsumeerd in een café), tabak en brandstoffen, met uitzondering van LPG. De afgevlakte gezondheidsindex is gelijk aan de gemiddelde waarde van de gezondheidsindexcijfers van de afgelopen 4 maanden. De loonindexering in de privésector vindt plaats wanneer de afgevlakte gezondheidsindex met een bepaald percentage stijgt, volgens modaliteiten die verschillen naargelang van de verschillende paritaire comités.

2. Herziening van de groei van de ULK in de referentielanden

Zoals wordt uitgelegd in het punt hierboven, vloeit de herziening van de inflatievooruitzichten voort uit een meer algemene herziening van de conjunctuurcontext. De vooruitzichten inzake de uurloonkostenontwikkeling in de referentielanden zouden hierdoor eveneens een wijziging ondergaan indien ze vandaag werden gepubliceerd. In de macro-economische modellen die worden gebruikt voor de vooruitzichten hangt de loonontwikkeling immers doorgaans af van de inflatie, de werkloosheidsgraad en de productiviteit, parameters die afhankelijk zijn van de economische conjunctuur.

Helaas is geen enkele van de vooruitzichten m.b.t. de groei van de ULK die in het Technisch verslag werden gebruikt, opnieuw geraamd om rekening te houden met de nieuwe conjunctuurcontext. Om te ramen in welke mate deze vooruitzichten zouden zijn herzien, maken we gebruik van een verslag dat het Federaal Planbureau in augustus 2012 op verzoek van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven opstelde⁶. Dit verslag beschrijft de belangrijkste macro-economische effecten van een vermindering van de activiteit in de referentielanden, op basis van het Europese macro-econometrische model Nemesis.

De in dit verslag beschreven effecten vloeien voort uit een daling van het reële bbp van 1% in elk van de referentielanden. Om de neerwaartse herziening van de loonkostenvooruitzichten in de referentielanden in 2019 en 2020 te ramen, baseren wij ons op de neerwaartse bijstelling door de EC van de vooruitzichten m.b.t. de groei van het reële bbp.

Tabel 2-1: Berekening van de herziening van de groei van de ULK in de referentielanden tijdens de periode 2019-2020 (procentpunten)

	Duitsland	Nederland	Frankrijk	Gem-3
Impact t (Nemesis)	0,02	0,02	0,01	
Impact t+1 (Nemesis)	0,23	0,32	0,35	
Herziening bbp 2019 (EC)	-0,70	-0,70	-0,30	
Herziening bbp 2020 (EC)	0,00	-0,10	-0,10	
Herziening ULK 2019	-0,01	-0,01	0,00	
Herziening ULK 2020	-0,15	-0,21	-0,10	
Herziening ULK 2019-2020	-0,16	-0,23	-0,11	-0,15

Noten: Impact t = impact van een wijziging van de economische activiteit in t op de loonkosten per capita in t; Impact t+1 = gecumuleerde impact over t en t+1 van een wijziging van de economische activiteit in t. Bijvoorbeeld: in Nederland is de impact van de groeiherziening van 2019 op de groei van de loonkosten per capita voor 2019 gelijk aan $-0,7 \times 0,02 = -0,014$. Voor het jaar 2020 bedraagt de impact van diezelfde herziening $-0,7 \times (0,32 - 0,02) = -0,210$. Daar moet nog de impact van de herziening van 2020 op de groei van de loonkosten van 2020 worden bijgeteld: $-0,1 \times -0,02 = 0,002$. In totaal is de impact van de herzieningen van het bbp van 2019 en 2020 op de groei van de ULK in 2019 en 2020 gelijk aan $-0,014 - 0,210 - 0,002 = -0,226$.

Bronnen: FPB, EC, IMF

⁶ Federaal Planbureau (2012), "Macro-economische effecten van een daling van de activiteit bij de belangrijkste partners van België. Een analyse met het macro-econometrische model NEMESIS" (Document CCE-CRB 2012-0921B, enkel in het FR beschikbaar).

Op basis van deze effecten bedraagt de herziening van de groei van de uurloonkosten, gemiddeld in de drie referentielanden, -0,15 procentpunt over de periode 2019-2020. Het effect op de loonontwikkeling in de referentielanden is dus kleiner dan het effect op de indexering. Dit is te wijten aan het feit dat de conjunctuur in 2019 zeer weinig invloed heeft op de loonstijging in de referentielanden, aangezien voor 2019 nu al een groot aantal collectieve arbeidsovereenkomsten werden gesloten⁷ en deze niet of weinig zullen worden herzien in functie van de conjunctuur. In België daarentegen is de loonindexering gebaseerd op de vastgestelde inflatie. Een daling van de inflatie heeft dus een zo goed als volledige weerslag⁸ op de ontwikkeling van de loonkosten in België.

Opgemerkt moet worden dat de effecten van het Nemesis-model gebaseerd zijn op econometrische ramingen over de periode 1992-2005⁹. Uit de economische literatuur blijkt echter dat de loondynamiek sinds de grote recessie van 2008 is veranderd¹⁰. Meer in het bijzonder blijkt dat de loonstijging tijdens het economisch herstel na de crisis lager is geweest dan men op basis van het historische verband tussen loonstijging en economische activiteit had verwacht. Dit geldt meer bepaald voor Duitsland en Nederland, de twee landen met de hoogste overschotten op de lopende rekening in de EU¹¹. In Duitsland was de stijging van de bruto-uurlonen tussen 2014 en 2017 relatief gering, gelet op de toenemende spanningen op de arbeidsmarkt¹². In Nederland werd sinds de crisis van 2008 een loonmatigingsbeleid gevoerd en bleef de loonstijging tot 2017 laag, ondanks hernieuwde inflatie, lage werkloosheid en een hoge vacaturegraad¹³.

In deze context lijkt de voor de periode 2019-2020 verwachte herneming van de loonstijging in Duitsland en Nederland een inhaalbeweging te maken ten opzichte van het verleden (deze vindt plaats in een context van sterke mobilisatie van werknemers in Nederland en van herhaalde aanbevelingen van de Europese Raad om de koopkracht in Duitsland te verhogen¹⁴). Het is dan ook niet zeker dat de neerwaartse herziening van de conjunctuur een even sterk effect op de lonen zal hebben als wat het Nemesis-model in het vooruitzicht stelt, dat vóór de crisis werd geraamd. Het is daarom redelijker om de effecten van het Nemesis-model als een bovengrens te beschouwen. Het is echter hoogst onwaarschijnlijk dat de herziening van de conjunctuur geen enkele invloed zal hebben op het vooruitzicht betreffende de loonontwikkeling in de referentielanden. De impact van de conjunctuurherziening op de loonontwikkeling in de referentielanden zou dus halverwege tussen 0 en -0,15, d.w.z. op -0,075 kunnen liggen.

⁷ Zie hoofdstuk 4 "Recente ontwikkeling van de lonen en context van de loononderhandelingen in de drie referentielanden" in CRB (2019), "Technisch verslag over de maximaal beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling" (CRB 2019-0101).

⁸ Geen volledige weerslag, aangezien de ontwikkeling van de afgevlakte gezondheidsindex in aanmerking moet worden genomen.

⁹ Zie de handleiding van het Nemesis-model: http://www.erasme-team.eu/files/Manual_Part_I.pdf

¹⁰ Zie o.a. European Commission (2018), "Wage dynamics in the EMU", Quarterly Report on the Euro Area, Volume 17 Nr. 3, blz. 9-26.

¹¹ EC (2018), *ibidem*.

¹² CRB (2019), *ibidem*.

¹³ CRB (2019), *ibidem*.

¹⁴ CRB (2019), *ibidem*

3. Aanpassing van de maximaal beschikbare marge

De onderstaande tabel geeft de maximaal beschikbare marge weer die werd aangepast als gevolg van de herziening van het indexeringsvooruitzicht en van het vooruitzicht inzake de groei van de ULK in de referentielanden.

Tabel 3-1: Aanpassing van de maximaal beschikbare marge

	TV 2018	Herziening	feb/19
Vooruitzicht groei ULK referentielanden	5,64	-0,07	5,56
Indexeringsvooruitzicht	3,81	-0,37	3,44
Correctieterm	0,52	-	0,52
Veiligheidsmarge	0,50	-	0,50
Maximaal beschikbare marge	0,80	0,30	1,10